

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.00, za četrti leta Din 15.00, za pol leta Din 30.00; za inozemstvo Din 7.00 (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglas, reklamacije in naročila na uprave Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska strokovna zveza

Še enkrat: Vemo kaj delamo!

»Slovenec« je dne 19. jan. repliciral na naše članke: »Vemo kaj delamo!« in »Bodi luč — zgodi se resnica!« takole:

Odgovor »Delavske Pravice.«

»Za »Delavsko Pravico« bi bilo bolje, da ne bi pričenovala polemike o stvarih, ki smo jih navedli 9. t. m. v uvodniku na njen naslov. Daleko bolje bi bilo, da bi molčala in si stvar vzela k srcu, ker vsaka polemika bo še bolj razgalila zmotno pot, po kateri »Del. Pravica« usmerja svoj »pokret«. Ker njen zagovor je prav tak, kakršnega smo se v interesu znošnih in kulturnih medsebojnih odnosov — bali. Z nekaj jalovimi zofizmi v uvodniku, ki so preračunjeni na nepoučenost čitateljev in za slepilo dobromislečim preide naše ugotovitve. Ob popolnem brezčutju za vsak takt in stvarnost, v nekaki strastvenosti, ki vedno zamegli pameten preudarek, preide nato na osebne napade proti duhovnikom, ki pri »Slovencu« sodelujejo, odreka »Slovencu« katolicizem, mu očita velekapitalizem, kriči, da je v isti bojni liniji s Krekom, da priznava etična načela katoliške Cerkve, da je za doslednost v načelih — in tako gre ta mešanica preko cele prve strani.

Vsa ta brezglavost je točen dokaz, da pisec »Delavske Pravice« dela ravno to, pred čemer smo ga svarili. Preveč suženjsko kapira svojega vzvišenega uzornika, g. Vitusa Hellerja. Tudi ta možakar je po svojem listu (»Das neue Volk«) vršil podobne akrobacije, vse je opsoval, vsem izprašal vest, nihče ni bil dovolj krščanski in katoliški, niti Cerkve sama. Napadal je duhovščino in se kazal kar užaljenega, da se škofje niso pri njem informirali, kam naj pošljejo kakega duhovnika. V isti smešni pozi je tudi naš junak v »Delavski Pravici«, ki si menda tudi domišlja, da bo ordinariat moral njega vprašati, kje naj bo nastavljen kak duhovnik.

Ponavljamo še enkrat, kar smo poudarili že zadnjič: Nič ni potrebnejšega in za naš čas primernejšega, kot močan, zdrav krščansko socialni pokret. Kot tak bo vedno užival podporo našega lista in vse poštene javnosti. Toda z enim ali drugim boleznim megalomanom bodo pač morali počistiti, ali mu pa vsaj onemogočiti vodilno besedo v glasilu krščanskega delovnega ljudstva. Kajti — kakor smo omenili že zadnjič —, krščansko delovno ljudstvo tako pisanje odklanja. »Delavska Pravica« je pričela romati nazaj in bo

morala še bolj, ako bodo ostali trmoglavni in gluhi za dober nasvet.

Z ozirom na vsebino in ciničen ton članka smo zato primorani ugotoviti:

1. V njem člankar niti z besedico ne skuša ovreči naših stvarnih ugotovitev, ker je bil z njimi

2. udarjen prav na glavo in pri tem izgubil prav vsako razsodnost.

3. Zlasti pa je v celoti zamočal — tedaj umaknil svojo trditve, da je »Delavska Pravica« napadla vero in Cerkve.

4. Zato vzdržujemo svoje ugotovitve in trditve na njegov naslov v celoti.

5. Za nepodpisane članke kakor v vsakem tudi v našem listu odgovarja po svojem predstavniku — odgovornemu uredniku celoten konsorcijski list, ne pa tisti, ki članke ravno piše. In naš odgovor je bil premišljen, odobren od vseh članov konsorcijskega ter ga lahko s stališča katoliške morale podpiše sleherni duhovnik.

6. Niti »Slovenec«, niti katerakoli skupina gospodov ali kaka inštanca še doslej nikdar ni in nikoli ne bo določala in odločala, kdo bo vodil delavske organizacije in pisal v »Delavsko Pravico«. O tem je in bo odločalo delavstvo samo.

7. Smo že ponovno izjavili pred vso javnostjo in tudi danes slovesno izjavljamo, da v versko-kulturnem oziru in kar tiče Cerkve priznamo ordinariat oziroma škofo absolutno in brezpogojno, v gospodarskih in organizacijskih zadevah pa smo docela samostojni, od nikogar odvisni in niti najmanj zavezani pokornosti kake bivše, sedanje ali bodoče instance.

Za nas krščanske socialiste in naše organizacije in v njih organizirano delavstvo je kapitalistični sistem samo eden. Zato bomo isti boj vodili proti njemu, pa naj ga najdemo v kateremkoli podjetju, magari v takozvanih katoliških.

Pa ne samo v podjetjih kot gospodarski sistem, ampak tudi kapitalistično mišljenje sploh bomo pobijali vselej in povsod, naj bo to katerakoli oseba, skupina, predstavništvo ali časopis, iz enostavnega vzroka, ker je protidelavsko in protikrščansko.

Zatov naši odgovori niso le borba proti enemu »Slovenecem« članku, ampak načelen boj kapitalistično-materialistični mentaliteti in življenju, ki cvete danes v takozvanih katoliških krogih z enako bohotnostjo kot v drugih.

Zato gre naš pokret ne le v strokovnem, ampak tudi v gospodarskem in organizacijskem oziru premo smer naprej.

Čitaj!

Kaj je Krekova knjižnica? Krekova knjižnica je ustanova, ki daje svojim članom, ki plačujejo mesečno po 4 Din, vsake štiri mesece eno knjigo.

Kako se prijaviš? Piši dopisnico na Delavsko založbo, Ljubljana, Delavska zbornica, da pristopaš h Krekovi knjižnici, na kar dobiš položnico, s katerimi boš plačeval.

Kako postaneš zaupnik? Javi svoj naslov, pa ti pošlje Delavska založba vse potrebne tiskovine. Če nabereš deset članov, dobiš knjige zastojni.

Katera bo prva knjiga? Prva knjiga bodo povesti z delavskega življenja, ki jih je napisal slavni danski pisatelj Nexö. Imela bo okrog 200 strani in bo izšla 1. aprila!

Kakšnega pomena je Krekova knjižnica? Krekova knjižnica ima velik pomen za delavca, ker je zanj ustanovljena. Hoče dati delavcu njegovo knjigo, resnico, ne laži. Hoče dati lepote, ne šunda! Hoče, da se delavec osamosvoji in pokaže, da je bodoča doba njegova.

Zato je dolžnost vsakega delavca brez razlike, postati član Krekove knjižnice.

Združimo se proletarci v eno vrsto, da bomo močnejši!

Na delo!

Živela proletarska zavest!

Pristopajmo h Krekovi knjižnici!

Krekovi, Krekovke! Pokažimo svojo delavsko zavest in vsi pristopimo h Krekovi knjižnici. Saj je vendar tako majhna članarina: 4 Din, pa zanjo dobimo 1. aprila tako lepo knjigo, delavske povesti slavnega umetnika delavskega: Nexöja! Na delo! Pokažimo v dejanjih svojo moč! Oprimimo se svojih ustanov! Pripravljajte se tudi kot zaupniki! Nabirajte člane povsod! Živi borba!

Tisk so usta, skozi katero govori organizacija. Knjiga je studenec, iz katerega si nabiramo moči. Podpirajmo delavsko knjigo in ustanovo, ki nam delavsko knjigo daje. Vsi v Krekovo knjižnico. Mesečna članarina 4 Din! Vsake štiri mesece po eno knjigo!

„Delovno ljudstvo obsoja tako pisanje“.

Prejeli smo:

»Boj s »Slovencem« je zelo zanimiv in potreben. Tisti uvodničar »Slovenca« mora biti nek krokodil, ki je komaj čakal na muho v »Del. Pravici«, da jo obesi na velik zvon. Jaz mislim, da je ta borba, ki se je sedaj začela, za bodočnost zelo koristna in pomembna. Čisto prav je, da je sedaj prišlo do tega in čeprav bi se naš noveletni uvodničar v besedi kaj pomotil, sem mu hvaležen. Ako imate pri roki brošuro »Moja opazovanja« bi prosil, da mi jo pošljete na ogled, da vidim, kaj je g. Zabret takega opazil. Ako boste po-

trebovali tozadevno moje pomoči, komaj čakam poziva. Prijateljski pozdrav! Peter Rozman, viničar.«

Delavstvo »Jugoslovanske tiskarne« v Ljubljani je zbralo za tiskovni sklad »Delavske Pravice« pod geslom: »Bodi luč — zgodi se resnica!« Din 282.—. — Tovariši in prijatelji: Iskrena hvala!

Tole prošnjo ima tedaj naš list do »Slovenca«: da kar javno pove, kdo je tisto »krščansko delovno ljudstvo«, ki tako pisanje odklanja.

Sezonski delavci dobe brezposelne podpore.

Jugoslovanska strokovna zveza je podvzela akcijo, da se popravi krivica, da namreč sezonski delavci, ki so brezposelni, ne dobe nikake podpore pri Borzi dela. Na tozadevno vlogo je prejela sledeč odgovor:

Jugoslovanski strokovni zvezi
v Ljubljani.

Na Vašo vlogo z dne 10. jan. 1930, št. 49/30, je Upravni odbor Javne borze dela sklenil sledeče:

1. Sezonski delavci, ki so po § 93 pravilnika od 10. avgusta 1928 dosegli v zadnjem letu 4, odnosno v zadnjih dveh letih 8 mesecev članstva pri organih bolniškega zavarovanja, bodo prejeli dnevno zase po 6 Din redne podpore, poročeni pa še 2 Din za nepreskrbljene družinske člane do največ 6 družinskih članov.

2. Sezonski delavci, ki so po § 93 pravilnika od 10. avgusta 1928 dosegli v zadnjem letu 8, odnosno v zadnjih

dveh letih najmanj 12 mesecev članstva pri organih bolniškega zavarovanja, bodo prejeli maksimalno dnevno podporo, t. j. 10 Din zase in po 3 Din družinskih doklad za nepreskrbljene družinske člane do največ za 6 družinskih članov.

3. Sezonski delavci, ki si bodo ob seziji sami dobili delo, pa tega ne bodo sporočili po izkaznici za brezposelne pristojni Borzi dela, se v bodoče ne bodo podpirali.

Razlogi:

1. Upravni odbor Jbd smatra, da so za podpiranje delavcev merodajne določbe § 18 naredbe od 26. nov. 1927, s katerim se je temeljem posebnega amandementa v finančnem zakonu na novo uredilo vprašanje posredovanja dela.

2. § 91 izvršilnega pravilnika od 10. avgusta 1928 ne more derogirati zakonitih določb naredbe od 26. novembra 1927.

Delavsko zavarovanje.

Različni vzroki se navajajo, radi katerih je naše zavarovanje v slabem finančnem stanju. Ni eden najredkejših ta: zavarovanje slabijo v finančnem pogledu tiste zavarovane stroke, ki najmanj prispevajo, pa najbolj izrabljajo ugodnosti. Pri tem se navajajo poleg drugih predvsem naše služkinje. Če hočemo zavarovanje sanirati, tako pravijo, je treba te izločiti iz zavarovanja.

Ni treba mnogo dokazov za našo trditve, da je in mora biti zavarovanje široka ljudska institucija, ki mor askrbeti predvsem za najšibkeje. Socialen čut — še tako slabo razvit — to zahteva. Delavska zavarovalna institucija nikdar ne sme postati omejena le na nekatere stroke, kaj šele na socialno močnejše. Če ni za izdatke kritja, je treba iskati kritja drugje: v pametnem gospodarstvu, pri podpori družbe — predvsem države. Blaginja delovnih slojev je tudi blaginja organizirane družbe. Ko bi hoteli sanirati zavarovanje z izločitvijo šibkih slojev, bi bili v obraz vsemu človekoljubju za one, ki si znajo najmanj pomagati in ki morajo živeti od soljudi v največji odvisnosti in suženstvu.

Se premalo je naše zavarovanje izvedeno. Široke mase kmečkega proletarijata stoje še danes izven nje. Izboljšati bi bilo vsekakor zavarovanje kmečkih delavcev pri mlatinskih strojih, ki je in mora biti pri današnjih razmerah pasivno. Kmečki hlapec in kmečka dekla sta še danes nezavarovana in navezana v boleznih le na božjo pomoč, potrpežljivost gospodarjev in morata prenašati trd očitok občinskih gospodarjev berači. In naši viničarji tudi zaman čakajo na pravilnik o zavarovanju poljedelskih delavcev, čeprav je njihovo razmerje do gospodarjev isto kot kakega

drugega delavca, ki je zavarovan. In naš organiziran viničar ve za koristi zavarovanja in ga bo zato tudi dosegel.

Še enkrat: Izpelje naj se zavarovanje kar najbolj na široko, da ohrani ta institucija tisti namen, iz katerega je zrasla in naj koristi onim, ki so se borili za njeno ustanovitev in obstoj: vsem proletarcem! — V. M.

Najmočnejša ženska strokovna organizacija na svetu je »Zveza trgovskih in pisarniških nastavljenk« v Nemčiji, ki praznuje te dni svojo 40 letnico. V Berlinu kot mestu, kjer je bila zveza ustanovljena, se je praznoval jubilej poseben slovesno. Danes šteje zveza 83.000 članic. Z vsestranskim strokovničarskim delom je zveza v preteklih štirih desetletjih služila trgovskim in pisarniškim nastavljenkam kar najuspešnejše. Socialni in gmotni položaj teh nastavljenk se je v tem času ugodno spremenil, tako da si more današnji rod komaj predstavljati svoječasne razmere. Organizacija ima poleg vseh vrst podpornih fondov še svoje lastno pokojninsko zavarovanje. Njena posredovalnica za službe je lani posredovala z uspehom 15.000 nameščenkam. Njena last so tudi štiri okrevališča. Poleg strokovnega vrši zveza tudi pomembno prosvetno delo. Posebno skrb pa še posveča ženskemu trgovskemu in pisarniškem naraščanju. Zveza je članica vrhovne zveze nemških krščanskih strok. organizacij od svojega početka.

Jančar: »Pravijo, da so plavalaske bolj mehkočutne in dobrasrčne, kot pa one, s kostanjevimi ali črnimi lasmi.«

Klančar: »Moja žena je imela že vse te barve na laseh, pa nisem opazil nobene razlike.«

Jugoslovanska strokovna zveza.

Viničarji.

Naša smer.

Seja strokovnega odbora 5. januarja je pokazala, da stoji »Strokovna zveza viničarjev« zelo trdno v svojih temeljih. Veliko razumevanje in zavest za stanovsko skupnost, ki so jo pri tej priliki pokazali zastopniki skupin, nam to potrjuje. Ne morda dejstvo, da smo prekoračili deset let obstoja naše strokovne organizacije, da imamo pokazati na velike uspehe, katere smo si z združenim močjo priborili, marveč vse naše moči, vse naše delo, usmerjeno po dosedanjih poti še naprej, ker le tako bomo uspešno izvedli vse naloge, katere smo si po svoji strokovni organizaciji nadeli v svrhu gospodarske in kulturne povzdige viničarskega stanu. Borba za obstoj naše organizacije je sedaj v glavnem končana, škodljivi strankarski vplivi so onemogočeni in tako nastopamo pot pozitivnega dela na viničarskem stanovskem polju, pri katerem se vsak naš član v polnem zaveda, da mora biti naša strokovna organizacija predvsem

Borbena.

Kakor vsakemu človeku, tako tudi viničarju gre pravica do človeka dostojnega življenja do družine, do zdravja in enakopravnosti. Danes pa se godi viničarskemu proletarijatu ravno nasprotno. Velika večina viničarskih družin mora kljub svoji največji delavnosti, varčnosti in skromnosti dostikrat naravnost stradati. Kapitalizem ali pa nesposobno gospodarstvo vinogradnikov povzročata skrajno nesocialne delovne pogoje viničarjem, iz katerih bedese rodijo nerazviti in bolehní otroci, ki se, ko dorastejo, porazgubijo navadno na vse dele sveta. Viničarja se danes malokje upošteva kot činitelja, od katerega zavisi pri nas vsa koristnost vinogradništva, ampak se smatra za brezumnega mezga, kateri naj trpi, gara, molči in trepeti v odvisnosti. To nam jasno potrjuje odpor vinogradnikov proti sedanjemu viničarskemu redu. Za tiste skromne pravice, katere nudi viničarju viničarski red, se mora premnogi pehati okoli po sodnjah, ako noče dopustiti, da je sploh ob vse. Zakaj je toliko protivnosti ravno viničarskemu redu? In tistim malenkostnim nagradam, pisnim pogodbam itd? Mi vsi se zavedamo, da imamo pravico živeti od svojih žuljev, da smo ravno mi »narod« v teh vinorodnih krajih, da je zemlja, katero obdelujemo, naša narodna zemlja, zato opravičeno zahtevamo, da tudi na tej zemlji, ki nosi stoletne naše stanovske tradicije — živimo kot se narod spodobí. Kakor je bila naša strokovna organizacija vedno najboljšo sredstvo, da smo dosegli sedanji viničarski red, tako nam mora ostati ona kot sredstvo še naprej, da se bo ta red povsod tudi izvajal in da bomo prišli kmalu še do boljšega viničarskega reda. — **Pravica je na naši strani, samo boriti se je treba zanjo.** Ne udajmo se

brezbrižnosti, pa ne trepetajmo pred onimi, ki je njih obstoj odvisna le od našega dela. V nas vseh mora biti zavest, pogum, ponos in doslednost!

Gospodarska.

Ceprav smo viničarji gospodarsko šibki, pa radi svojega velikega števila razpolagamo vseeno z veliko gospodarsko silo, katero je treba le organizirati na podlagi stanovske vzajemnosti. Gotovo je vzrok revščine največ v tem, da nima viničar nobenega zakonitega zavarovanja, da tedaj, ko se zdelo, onemore, se telesno poškoduje in s tem zgubi svojo delazmožnost, ali če zbolí, da mu lahko vinogradnik odpove vsako pomoč, čeprav je po vsej pravici in vesti dolžan za svojega viničarja skrbeti v takih slučajih. Da bi vinogradniki iz lastnega nagiba začeli skrbeti za svoje viničarje tudi v bolezní, nezgodí itd. bomo zaman čakali. **Za obvezno in zakonito zavarovanje tudi še ni izgleda.** Zato nam ne preostane drugo, kakor obleniti se vsi viničarji »Podpornega sklada«, kateri nam pokazuje že najlepše uspehe, kaj premore prava organizirana stanovska vzajemnost. Že v kratki dobi obstoja tega sklada je bilo izplačanih raznih bolniških, porodniških, nezgodnih in smrtninskih podpor v skupnem številu 1020, v znesku 63.805 dinarjev. Nobenemu ne manjkajo nikjer tisti dinarji, katere je plačal organizaciji v ta namen, kakor tudi nobeden oni nima tega denarja kje hranjenega, ki še ni ničesar plačal. Vsakega viničarja, kateri količ kaj misli naprej, tare gotovo misel, kaj bo na stare dni, ko mu bodo odpovedale moči. Zato smo ustanovili »Starostni fond«, kateri se kljub skrajno majhnim prispevkom povoljno razvija. Tekom desetletja se more zbrati v ta namen tolik kapital, da bi že celo iz samih obresti lahko organizacija dajala vsem onemoglim članom redne podpore. Tudi sicer pridemo mnogokrat v stiske in smo tako prisiljeni pri drugih iskati pomoči. Da se bomo mogli na gospodarskem polju intenzivneje razvijati in osvoboditi, je zopet strokovna organizacija storila vse, da si ustvarimo in organiziramo svoj lasten kapital po svoji »Kreditni zadrugi«. Mi imamo zato vse možnosti in dovolj gospodarske sile, samo več medsebojnega zaupanja in požrtvovalnosti je treba povsod. Smisel za varčnost je še pri nas komaj vidna, dočim pri neorganiziranih še sploh ni pojma o tem. Bodimo najprej sebi gospodari, povsod zbirajmo in štedimo. Mislimo v boljših časih na slabe, ki nas lahko vsak čas dolete. Ne poslušajmo, kaj prorokujejo kapitalisti in naši nevedneži. Od teh še nimamo niti pare koristi niti sami ne znajo, kako bi se naj razmere viničarjem zboljšale. Ako bi takim sledili, bi nam veljale besede: »Kdor na veter gleda, ta ne seje in kdor oblake ogleduje, nikoli ne žanje.«

Krščansko socialistična.

Mi vsi se moramo zavedati, da je vsak človek naš bližnjik, ustvarjen ravnolako po božji podobi, z neumrjočo dušo, da je Oče zapovedal delati prvima človekoma in s tem vsem ljudem, da je delo dobilo tako svoj zakon časti in dolžnosti. Kot kristjani, delavci in nositelji te velike časti in dolžnosti — Dela — pa moramo neštetokrat gledati in občutiti, kako se ravno delo jemlje njegova čast, kako se pusti delavca kot človeka podrejeni zgolj profitu in mrtvi materiji. Tedaj če mi sami čutimo, da je prav radi tega tudi viničar moral obužati, da je tako brez vsakdanjega kruha, obleke in obutve, brez najpotrebnejših pripomočkov za krščansko vzgojo svojih otrok in za svojo izobrazbo, tedaj če se mi vsi skupno zavzamemo za stiskane tovariše, tedaj je ta naša pot popolnoma pravilna. Naša vest nam pravi, da delamo prav. Ako nas pa zategadelj natolcujejo s komunisti, rovarji itd., se ne zmenimo. Vsak pošten človek in pravi kristjan nam mora priznati, da mi z našim delom ne ustvarjamo razrednih sovražnosti. Vsak naš član pa mora tudi storiti, da sam v sebi zatre vse lastnosti sebičnosti, sovraštva in vsake nepoštenosti. Ljubimo se med seboj, bodimo si prijatelji v veselju in nesreči. S svojim zgledom in dejanji se potrudimo povsod v organizaciji in izven nje pokazati, da hočemo biti pravi katoličani in krščanski socialisti. Verjetno je, če v nas samih ne bi bilo toliko strasti in napak, da bi v našem medsebojnem občevanju bilo pač vse drugače. Kdor ne misli v naših vrstah pošteno, iskreno in pravično slediti nalogam, katere smo si skupno zažrtali in se v dosego tega cilja noče žrtvovati, podvrči načelom, ta ne more biti nikoli naš, človek novega rodu, ampak bo ostal za vedno izgubljen v kapitalistični mlakuži.

Usnjarji

Vrhnika. V nedeljo popoldne se je usnjarjsko delavstvo tovarne Pollak zbralo na svojem rednem občnem zboru, da sliši rezultat strokovnega dela v minuli poslovni dobi ter da napravi načrt za bodoče delo. Iz poročil, ki so jih podali posamezni funkcionarji odbora, je bilo posneti, da se je organizacija vsestransko živo prizadevala za zboljšanje položaja delavstvu. Če kljub vsemu prizadevanju večjih pozitivnih materialnih uspehov dosedaj še ni bilo, so vzrok le razmere, v katerih živimo, zlasti pa dejstvo, ker smo edinele od vsega delavstva velike usnjarjske industrije v Sloveniji vrhniki usnjarji organizirani. Vrhniki usnjarji se tega dobro zavedamo, zato kljub dosedanjim neuspehom vztrajamo. Dejstvo, da je odpadlo par članov, ki so zgubili vero v lastno združeno moč in v moč organizacije, nas ne sme motiti, ker tudi suhe veje odpadejo ob svojem času od drevesa. Če zaenkrat nismo dosegli uspehov, še ne smemo pozabljati, da nismo organizirani samo zaradi istih in zaradi sebe, pač pa

zaradi skupnih interesov delavstva širrom zemlje.

Kakšnega pomena je za vsakega posameznika ta skupnost, nam je dovolj jasno obrazložil zastopnik naše centrale na občnem zboru. Danes niso tako ogroženi interesi posameznikov, kot interesi celokupnega delavstva. Prav zato je nujno potrebno, da delavstvo združi vse svoje moči in jih zastavi tam, od koder preti največja nevarnost njegovim interesom. Gotovo pa je, da medtem ne bomo izgubili pozornosti na svojega domačega tlačitelja, ki nam z dneva v dan ostaja dolžan, ko nam za naše pridno delo daje le obresti, sadove istega pa pridržuje zase. V očigled temu je občni zbor sklenil nadaljevati borbo za uveljavljenje zahtev, katere je delavstvo stavilo sredi poletja 1929 na tovarno. Občni zbor je nadalje sklenil ponovno pozvati delavstvo ostalih tovarn v Ljubljani in Kranju, da je skrajni čas, da se pridruži borbi delavstva na Vrhniki, katero ne zahteva prav nič drugega kot uveljavljenje svoječasno priborjenih ugodnosti, ki so pozneje druga za drugo radi brezbrižnosti delavstva samega ostale le na papirju. Če nas nobena druga stvar ne druží, nas mora družiti zavest, da smo delavci in da bomo v družbi le toliko pomenili, kolikor bomo složni in močni. Ta zavest naj nas spremlja v novo poslovno dobo strokovnega dela. Ne osebni prepričani, ne sebičnost, pač pa zavednost, solidarnost in medsebojna ljubezen nas bo usposobilo za tako organizacijo, kakršno hočemo in moramo imeti. Naj živi organizirani boj delavstva!

Tekstilno delavstvo

Št. Vid nad Ljubljano. V organizacijo tekstilnega delavstva v tovarni »Zotora« d. d. se je v letu 1929, utihotapila neke vrste bolezen, ki je močno razjedala organizacijo. To bolezen je povzročila v glavnem nerazsodnost in nezavednost delavstva samega. Centralna organizacija je delavstvo neprestano opozarjala na škodljive posledice, ki bi utegnile nastati za delavstvo v slučaju, da organizacija prične šepati. Dolgo časa je ostalo delavstvo za vse te opomine gluho in organizacija je z dneva v dan bolj pešala. Slednjič in prav zadnji trenutek se je našlo nekaj zavednih članov in članic, ki so sklenili odstraniti razjedajočo bolezen. Občni zbor, ki se vršil 17. jan. v Št. Vidu, sicer ni bil tako številno obiskan kot bi bilo pričakovati. Lahko pa se trdi, da so ti, ki so se udeležili občnega zbora, zares zavedni delavci in delavke, ki so enoglasno sklenili organizacijo za vsako ceno obdržati in isto postaviti v bran vselej, kadar in od koder bi pretela nevarnost delavskim interesom tako za posameznika kakor za skupnost. Občni zbor je dalje sklenil narediti črto čez vso preteklost ter pričeti z novim delom in osveženim duhom za prosep organizacije. Dalje je občni zbor sklenil pozvati vse ostalo delavstvo te tovarne, kakor tudi tovarne v Gameljnah, da pristopijo k organizaciji ter da vsak po svojih močeh skuša

Atom:

Pravica in zakoni

(Delavska okrožnica Leona XIII.)

54. Pravilno je, kakor smo rekli, da se ne državljan, ne družina ne vplópi v državi in pravično je, da se obema dopóli možnost delovanja in prostost, v kolikor se to more brez škode za skupnost in ne da bi se komu delala krivica. Vendar pa morajo tisti, ki vladajo, gledati, da čuvajo skupnost in njene dele. In sicer (morajo čuvati) skupnost, ker je narava najvišji oblasti isto tako zelo izročila v varstvo, da varstvo javnega blagra ni samo najvišji zakon, ampak glavni namen in povod oblasti. Dele pa (morajo čuvati), ker ima po narabi upravljanje države koristiti onim, ki so upravljani, ne pa onim, ki (državo) upravljajo, tako nas složno učita svetna modrost in krščanska vera. In ker vladanje prihaja od Boga, ter je nekaka soudeležba njegove najvišje oblasti, se mora izvrševati po zgledu božje oblasti, ki z očelovsko skrbjo ne gleda nič manj na posameznike, kakor na splošnost. Če je torej skupnosti ali položaju posameznih stanov prizadejana kaka škoda ali ji grozi, ki se ne da ozdraviti ali preprečiti na drug način, je potrebno da odpomore javna oblast.

Nobenega dvoma ni, da je prva naloga države, da skrbi za skupni blagor državljanov. To sicer more storiti na razne načine, nedvomno pa je njen najvažnejši posel, da zakonito zavaruje pravico in

iz pravice izviraajoče dolžnosti. Zato papež poudarja tu zakonodajo, izraža načela, po katerih morajo biti zakoni narejeni, kdaj so isti pravični in kdaj ne.

Nekateri tudi krščanski sociologi in socialni politiki so še dandanes mnenja, da je socialno vprašanje le vprašanje ljubezni. Papež Leon XIII. temu nasproti ugotavlja, da je ta misel zmotna in odločno poudarja potrebo pravične zakonodaje in s tem tudi socialne zakonodaje. Jasno pravi, da nikakor ne gre, da bi se posameznik ali družine takorekoč vtopili v državi, kajti to bi rušilo svobodo, do katere ima vsak človek pravico. Na drugi strani je pa tudi dolžnost države da skrbi za skupni blagor državljanov. In kjer bi del državljanov trpel škodo, je država dolžna odpomoči. Delavski stanovi ne prosijo le pomoči v imenu ljubezni, ampak jo zahtevajo v imenu pravice in ljubezen poedincev sama jim tudi resnično pomagati ne more. Današnje socialne razmere niso le zoper ljubezen, temveč zoper pravico. Socialni boj je boj za pravico in zoper pravico. Nemogoče pa je uveljaviti pravico v modernem gospodarstvu, če ne ustvari država takega pravnega reda, ki bo čuval in branil pravico, kjer je, in jo izsilil tam, kjer je ni.

Država mora torej odpomoči in ustvariti pravni red, ki ne bo čuval le pravice posameznikov, temveč tudi socialno pravico, pravico, ki jo ima družba, da nihče ne uničuje socialne blaginje in torej tudi ne tistih stanov in slojev, ki so opravičeni in za zdrav razvoj družbe naravnost potrebni. Kakor imajo stanovi dolžnosti do družbe, tako pa imajo tudi pravice do družbe. In prva pravica je, da smejo

zahtevati tisto pravno varstvo, ki jim omogočuje življenje vredno človeka. Ubožnost dandanašnjih delavskih slojev ni več stvar posameznika, ki mu lahko posameznik pomaga, ampak stvar družbe, katere del in sicer pretežno večji del so delavski sloji in katerim je zato družba dolžna pomagati. Pravilno zato pravi Vogelsang: »Zato so lahko dobromisleči, a kratkovidni in naivni tisti, ki mislijo, da se da pomagati samo z deli ljubezni, miloščino itd. in blagoslavlja dobičkarja, ki daje delavcem z eno roko beraške juhe, ko jim pa z drugo utruje pravično plačo in tako ne izkorišča le krivično delavcev, marveč si še domišlja, kakšen dobitnik in zavetnik jim je.

Kljub temu bo karitativno delo itak ostalo vedno potrebno, da odpomore bedi posameznikov, katerih bo vedno ostalo, toda napačno je trditi, da bi vsemu zlu moglo to delo odpomoči. Posameznik le malo zmore, poleg njegove npravne volje je treba pravne reforme, ki jo more izvršiti in izsiliti le država. Naj si tudi so posamezni tovarnarji, podjetniki itd. še tako dobre volje, večkrat kljub vsej svoji dobri volji ne morejo storiti kar zahteva socialna pravičnost. Dolžni so storiti, kolikor se v obstoječih razmerah da storiti, dolžni so pomagati pravici do zmage in kar ne morejo storiti, so dolžni s karitativnimi napravami omiliti trdote krivičnega gospodarskega reda.

Pravici more pomagati do popolne zmage le država s primernimi zakoni, ki izsili lahko pravico tudi tam, kjer ni nobene dobre volje za pravico ampak vlada le mamon.

čim več doprinesiti za procvit organizacije, katera je edino zato tukaj, da štiti delavstvo in brani njegove pravice. Če je to veljalo dosedaj, velja danes še tembolj, ker se nikdar pravice delavstva niso bile tako ogrožene od strani kapitalistične družbe kot so danes. Medtem, ko se delavstvo med seboj prepira za razne malenkosti, pripravlja kapitalizem nove udarce, ki bodo padali po delavstvu in mu zadali nove rane. Tovariši in tovarišice, zavedajte se tega in ne izgublajte se v malenkostih, kajti čaka nas veliko delo, kateremu bomo kos edine, če bomo imeli krepko in solidno organizacijo. Naj živi organizacija!

Rudarji.

Zagorje. Preteklo nedeljo se je vršil občni zbor naše skupine rudarjev. Iz Ljubljane je prišel ob tej priliki predsednik JSZ tov. Srečko Zumer, ki je v svojem govoru poudaril veliko važnost kršč. delavskega gibanja, ker mora le to pokazati delavstvu, da je ono prvo poklicano, da se z vsemi silami upre nekrščanskemu kapitalističnemu valu, ki grozi podjarmiti vse človeštvo in mu vzeti božje dostojanstvo. Zato moramo iti preko vseh ovir in se boriti v tem silnem boju za najosnovnejša načela krščanstva. Težka je ta pot, polna požrtvovalnosti, trpljenja in samopremagovanja, toda zmagovita in odrešilna. Prosil nas je, da smo si med seboj pravi bratje kot so bili prvi kristjani, ker le kot taki si bomo pridobili spoštovanje in ljubezen tudi onih tovarišev, ki danes še ne vedo, kje je prava pot iz trpljenja v zmagu.

Občni zbor naše skupine rudarjev 40 mož, je potekel razveselljivo. To znači, da so naši možje trdni v svoji organizaciji, dasi v številu še mali, a tisti sigurni. Med nami ni nobenega, da bi mu bila organizacija samo za dobiček! Mi ne iščemo, in ne zahtevamo preveč, ampak zahtevamo samo toliko, kolikor pač najnujnejše potrebujemo za naše življenje. Danes na žalost tega ni. In obeta se še slabše! Če hočeš obleči sebe in otroke, si moraš odtrgati od us! Zato dragi tovariši, naše vrste se morajo množiti, treba da ljudje spoznajo, da je zadnji čas, da se vsak organizira, ker le če bomo organizirani, moremo upati na boljše čase.

Predsednik tov. Verstovšek je poročal o delu v pretečenem letu. Poudarjal je, da se po rudarskem mezdnem gibanju organizacija močno dviga. Navzoče je pozival, da pridobijo čim več novih tovarišev za strokovno organizacijo! Po vseh poročilih je tov. Dolinar Leopold predlagal absolutorij odboru, kar je bilo soglasno sprejeto. V odbor so izvoljeni skoro vsi stari odborniki, v priznanje delu starega odbora in sicer: predsed-

nik: tov. Verstovšek Alojz, odb. Ustar Vinko, Pečnik Stanislav, Nolim Ivan, Hrastelj Jakob in Flere Franc; namestniki: Lipičnik Ivan, Pograjc Jurij; preglednika: Dolinar Leopold in Flisek Viktor. Pri slučajnostih smo razmotrivali o delu za novo socialno zakonodajo. Upamo, da bodo merodajni faktorji že dobro pretehtali, predno bodo odobrili novo uredbo socialne zakonodaje in da bodo odbili krivične zahteve naših delodajalcev!

Zagorje ob Savi. V nedeljo 26. jan. se bo vršila seja novo izvoljenega odbora v dvorani zadr. doma po osmi sv. maši. Pridite gotovo vsi!

Krekova miadina.

Tečaj. Dne 25. in 26. t. m. se vrši tečaj za Krekovec. Vsaka družina naj vsaj po enega fanta pošlje na tečaj. Pa prav gotovo! Izvršimo sklepe zbora družin!

Zbor družin. V nedeljo 26. t. m. ob 9 dopoldne se vrši v Centrali (Delavska zbornica) zbor družin. Družine skrbite, da boste zastopane ali po tečajnikih ali pa po posebnih odposlancih.

Tržič. Naša družina se pridno giblje. Borčevska enota šteje že dve krdeli. Posebno je zanimanje za rokodelstva. Vrše se redni sestanki. Dekleta ustanavljajo v okrilju družine svojo dekliško sekcijo. Tudi starejši fantje ne pečivamo.

Krekova knjižnica. Krekove družine, ki bi morale največ pripomoči k ugodnemu razvoju tega podvzetja, so se žalibog dosedaj še slabo odrezale. Premalo so šle iz svojega kroga ven med somišljenike in prijatelje. Zato se vzdramite, fantje in dekleta! Ven. med svoje tovariše in prijatelje, na agitacijo!

Zalog. Krekova družina Zalog uprizarji v nedeljo 26. januarja ob 4 popoldne v dvorani gosp. Cirila Požar igro: »Navaden človek«, šalo v treh dejanjih. — Ker je predpustni čas in je igra temu primerna, zato ne bo nikomur žal, ako pride pogledat.

Zveza Krekovk.

Zadnji tečaj Krekovk v Ljubljani je pokazal, da gremo prav.

Poslanstvo Krekovke je v lepih besedah povedala tov. voditeljica. Vsaka naj v svojem življenju išče pota do vseh ljudi, ker smo vsi po Kristusu bratje. Živimo vse, kakor prvi kristjani, ker sovražnik prihaja v vseh oblikah, da ne vemo ne ure ne dneva ko zavzame naša srca!

Tople duhovnikove besede so nam pokazale v današnje plitvo kristjanstvo in v praznoto, ki jo nosi brezveren človek. Zlasti se to občuti v družini. Zato je zlasti naloga žene, ki ji je Bog razodel v trpljenju svojo ljubezen in ji dal vero, da moli za brate in sestre...

Dekle nas je povedlo v dekliško dušo in ženino življenje. Zeni je dal Bog posebne naloge in milosti, da ohranja družbo Bogu vdano. Kak odgovor boš dajala sestri, če te milosti nečeš spoznati? Če dekle mora pripravljati sebe in s svojim življenjem in besedo tudi fante na sv. zakon. V svoji duši naj se z odpovedjo približuje občestvu kristjanov. To je naše najvišje: občestvo ljubezni in trpljenju. V tem bodi žena vzor!

Pogledale smo po svetu v ženino delo, spoznale dvojno: Žena, ki je poklicana v javno življenje, bodi tam cela; ti, ki si zakonska žena, bodi tam celal! So pa žene, ki zakonsko življenje bogato doživijo. Iz tega bogastva pa še svetu dajejo. Te so največje, ker so pokazale tudi v tisti svet, ki je zunanjemu življenju skrit.

O ženi in tisku nam je spregovoril tudi tov. K. Tisk je velesila. Kdor ima denar, bo potom tiska svet zavzel. Me pa imamo le ljubezen, kaj bo šele ta dosegla, če bo neizmerna? Zato z ljubeznijo od človeka do srca in na delo za našo proletarsko literaturo! Nekoč mora tudi kršč. socijalka na Slovenskem povedati javnosti svojo besedo.

Žena in socialno vprašanje. Kdo ne vidi vsak dan tega problema v svoji okolici? Le žena ga bo rešila, zato čuti in delaj predvsem samo kršč. socijalno!

Drugi dan smo gospodinje. Največja umetnost je danes združiti praktično gospodinjstvo in mater. Praktičen je bil sestanek: šivanje ob petju in čitanju. Lepo pesem smo doumele, ko smo čitale glasno. Ostalo je vsem v duši zapisano: »Bratje, jaz nimam sestre!«

Popoldne je zbor Krekovk sklenil:

I. Naše delo je pravo, ker nam je cilj Kristus. Če iščemo še skupne oblike in še tesnejše poglabitve v težu sodobnega življenja je to pot kvišku. To iskanije nima meje. Vsak dan odkrivamo v sebi grehe, vsak dan občutimo krivico. Nihče ne greši tako strašno, da bi s tem zakril božje poslanstvo v duši. Zato iščimo zadnjo svelto točko; nihče tudi ni tako popolen, da bi se ne potrkal na prsi. Ženi-delavki se godi danes največja krivica. Hočemo ji pomagati. Kdor pa boče krivico popravljati in razžaljenje dvigniti, mora biti sam fino čuteč, da ne prizadeva novih ran. Svet je zmaterjaliziran. To vodi v smrt. Pripravi sestra čiste žrtve! Te so pogrebna pesem materijalizmu, so pa lučke, prižgane v pozdrav prihajajočemu dnevu!

II. O Binkoštih se vrše v Celju dnevi Krekovk. Tam bomo zborovale in stopile korak dalje v svojem pokretu.

III. Da bo naše delo živahnije, bomo tudi na zunaj pokazale svojo božjo mladost. Vsaka sekcija si po lastnem preudarko napravi enotno obleko, primerno svojemu delu. Osnovna misel ji je: Nadvse praktično, lepo, poceni in

Naši izselenci

v oktobru 1929.

Po statistiki, ki jo je sestavil Izseljeniški komisariat v Zagrebu, se je izselilo iz naše kraljevine v mesecu oktobru 1929:

I. V prekomorske kraje 1855 oseb. Skupno število izseljencev (15.455) v razdobju od 1. januarja do konca oktobra 1929 je za 3195 ali za 20% manjše, od števila izseljencev v istem razdobju preteklega leta.

Največ izseljencev je iz Hrvatske in Slavonije, in to 611, sledi Vojvodina 455, Dalmacija 354, Slovenija 249, Srbija 103, Bosna in Hercegovina 68 in Črna gora 15.

Po poklicu je bilo 1005 kmetov, 242 kvalificiranih delavcev, 68 s prostim poklicem in 341 članov družin, ki ne proizvajajo.

Največ izseljencev je iz Hrvatske in to 808, v Združene države 562 (večinoma osebe, ki so prišle iz Amerike na daljši ali krajši poset in so se nazaj vrnile), potem v Kanado 169, Urugvaj 129, Brazilijo 69, Čile 42, Avstralijo 32 itd.

Od 1. januarja do konca oktobra 1929 je odšlo v Argentino 5309 oseb (lani 5711), v Združene države 4139 (lani 4167), v Kanado 382 (lani 5679), v Urugvaj 926 (lani 1631), v Brazilijo 531 (lani 384), v Čile 226 (lani 1331), v Avstralijo 169 (lani 433) itd.

Torej je padlo do konca oktobra 1929 število izseljencev v Kanado (za 1858 oseb) in v Urugvaj (za 705 oseb), Argentino (za 402), Avstralijo (264) itd. medtem ko se je dvignilo število izseljencev v Brazilijo in to za 147 oseb. — Skupno se je vrnilo iz prekomorskih krajev oktobra 1929 338 oseb (lani 435).

II. V evropske dežele je odšlo v oktobru 1928 1619 oseb in to na Francosko 1002 (po posredovanju Sociéte Générale d'Immigration: 597), v Belgijo 361, v Holandijo 143, v Luksenburg 91 itd.

Od 1. januarja do konca oktobra 1929 je odšlo v evropske kraje skupno 12.987 oseb in to na Francosko 7954 (po posredovanju: Sociéte Générale d'Immigration: 6140), v Belgijo 2400, v Nemčijo 1152, Luksenburg 925, v Holandijo 476 itd.

Na predavanje vabi Delavska zbornica članstvo vseh strokovnih organizacij, katero bo priredila jugoslovanska treznostna zveza v nedeljo ob 10 dopoldne v dvorani zbornice. Predaval bo dr. Hercec.

Podražanje kruha v Ljubljani. Popolnoma nepričakovano so ljubljanski peki podražili cene kruha od 4.50 na 5 Din za kilogram. Vzrok temu je gotovo umazana špekulacija in profitarstvo žitnih mlagatov.

Jože Bor:

Pohujšanje na dvorišču.

Do sedaj sem vam pravil povesti, ki ste jih, kolikor vas poznam bratje moji, proletarci, razumeli, čeprav so se včasih bolj čudno glasile, kakor jih je človek navajen. Je že taka. Če se spomnite, so med vojno psi mijavkali in mačke krulile, ker bali so se joj, prejoj, biti psi in mačke. Huda je ta reč! Pa človek vedno napreduje. Vsak dan je bolj jasno pred njim, saj vidimo to vsepovsod. Danes govore o delavcu oni, ki so ga pred leti pretepali, jutri, čez leto morda, ga bodo božali. Vidite, in tako je prišlo do tega, da sem sklenil, pustiti vse ovinke. Zakaj bi hodil v Borovnico čez Vrhniko, ko je preko Podpeči bližja pot! Zavoljo tega bom pravil povesti, ki so resnične ko solnčni dan. Le osebe bom nekoliko drugače krščeval, kajti hudi so paragrafi in čast je čast. Namreč tako je: morda gospod ni rekel svojih slavnih besed s trepetajočim glasom, jaz pa bom napisal, da je bil ginjen. In če bi ga poklical, kakor so ga krstili, mi dokaže, da ni amerikavec — jaz pa padem, dokaz resnice se ponesreči. Čemu bi prodajal svojo prostost za puhlo glavo? In tako berite v teh mislih! Pa zapomnite si, da ni samo eden pri nas, ki se piše Zeleneec, tudi Mrkogledov, Desničnikov, Cipeev in drugih, ki bodo nastopali, je brez števila. Spoznali jih bodete brž in, če jih srečate, vsaj so povsod in v vseh

krajih, srečanje ni težko, odskočite in pojedite mimo njih v dolgem krogu, bo že prišel čas, ko ne bo treba delati ovinkov! Tako!

1.

Velepodjetje Vinopij, delniška družba, je imelo v osebi Zelenece povsod znanega in spoštovanega gospoda, sila dobro gospodarsko moč. Mož je živel s podjetjem in delal zanj od jutra do večera, bodisi da je priganjal uradnike, bodisi da je delavce podžigal, bodisi da je plače zniževal. In tudi dostojen človek je bil, širokega obzorja in pravega duha, velikopotezen in še sam se ni vina branil. Postal je ravnatelj podjetja na stari, povsod znani in najlažji način: zaprl je svoje misli, ki so bile v mladosti živahne, v najbolj skriti kot svoje duše, toliko časa, da so se posušile. Na to se je napolil k nemu izmed gospodov, ki prodajajo za ceno duše prepričanja, tem je kupil prepričanje, si ga je navezal okrog vratu, da je bilo širnemu svetu na vpogled, se je oženil, pridobil nekaj in stavljal svoje delovanje na razpolago milemu narodu. Tudi v cerkev je hodil vsako nedeljo, še ob delavnikih je tja zavil, kakor se spodobi, podpiral je vsa društva, katerih barva je bila enaka njegovi kravati, deloval je na vseh poljih, sploh, bil je socialen človek, kakor jih potrebuje naša doba. Včasih je sicer vstala daljna misel, tista iz dni mladosti, takrat je govoril o razrednem boju in ruskim stepah, toda pregnal jo je in zagovoril, kajti vedel je, satan zapeljuje

človeka na vseh krajih in vsak dan. Tako je rastele in ko je dopolnil trideseto leto, si je kupil frak in črn klobuk, pa je postal ravnatelj Vinopija, d. d., in je skupno s svojo desno roko gospodom Mrkogledom, stebrom slovenskega naroda, oral ledino med ljudstvom, hvalil in prodajal vino, semtertja zastokal o uboštvu naroda, izterjal dolžnike, podpiral tudi abstinentna društva — in bil priljubljen pri vseh, ki so ga imeli radi.

Prav tak je bil gospod Mrkogled, star, debelušen strokovnjak, ki je imel krepke roke in smisel za disciplino. Ta je postal znan po svojem članku o potrebi uboštvu, kjer je dokazal, da je uboštvu potrebno, kakor je potrebno bogastvo; to ne samo radi tega, ker bi bila nevarnost, da se ljudje odebele, pa so potem za težja dela nesposobni, temveč tudi za to, ker je bilo to že od nekdanj. Brali so ljudje ta članek in bili so, ki jim je bil všeč. Povabili so ga in tako je postal tajnik upravnega odbora in, kakor pravimo, neizčrpna sila. Z gospodom Zelencem sta bila prijatelja in sta med akti rasla v svoji sposobnosti.

Tiste dni, ko se spočne naša zgodba, je Vinopij imelo silno posla. Velika naročila, kajti narodni veljaki so prirajali veselice, so prihajala iz vseh krajev in kratkoročna. Mudilo se je z odpremo in ravnatelj in tajnik sta napenjala vse sile, da sta pospešila odpravo. Kletar Cipeev je bil izvoljenec, daljni sorodnik Mrkogledov, in je važno ubogal vse zapovedi, ki jih je dobival, semtertja je

še malo dodajal in življenje je teklo ko na olju.

Nekega dne, sobota je bila, so delavci, odpremači, nalagaleci, vinotočci, vozni in klapeci dobivali plačo. Bil pa je med njimi Jernej, ki mu je bila žena na porodu. Stali so v vrstah pred kletjo in kletar Cipeev je odšteval, kakor se pač spodobi, enemu več, drugemu manj. In tako je prišel Jernej na vrsto in je stegnil uvelo roko po kuverti. Kletar ga je pogledal izpod oči, dvignil se je in povedal:

»Jernej, danes si v kleti vino razlil!«

Jernej se je trudno nasmehnil:

»Večkrat se to zgodi!«

»Ali veš, da vino ni zastoj?«

»Vem, Cipeev.«

Razgrela je kletarja, kajti dolgo se je že boril, da bi ga delavci nazivali gospodom. Zavpil je:

»Odločeno je, polito vino plačaš! Odabili smo ti petdeset dinarjev.«

Jernej je začudeno pogledal:

»Nesreča nikdar ne počiva in žena pričakuje danes...«

Ni ga poslušal kletar, siknil je: »Odločeno je!« in ni imel več za mar Jerneja.

Jernej je omahnil. Petdeset dinarjev, kolikor daje za mleko na teden, sedem otrok ima. Petdeset dinarjev, ker je mislil na ženo ubogo in je iz škafa pljusnilo na tla. Odbili so mu od plače. Kakor, da je manj delal, če se je po nesreči polilo vino. In vendar, kako lepo uspeva podjetje!

(Dalje prih.)

Čez hribe in doline . . .

Maribor. Vabilo na redni letni občni zbor I. delavske hranilnice in posojilnice r. z. z o. z. v Mariboru, kateri se bo vršil v nedeljo 26. januarja 1930 ob 9 dopoldne na Koroški cesti 1 s tem dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1929. 3. Sprememba pravil. 4. Volitev novega odbora in nadzorstva. 5. Raznoterosti. Ako ne bo po § 40. zadruginih pravil navzočih dve tretjini združnikov, se bo v teku treh tednov sklical za spremembo pravil nov občni zbor, ki bo sklepal končno veljavno brez ozira na število zastopanih združnikov. — Načelnstvo.

Zagorje. Po naši dolini, in tudi po okolici, gre še vedno glas o nekdanji zagorski steklarni, dali se bo še kdaj obratovalo! Zadnje čase se je čulo, da se bo obrat obnovil, oziroma na novo gradila tovarna za steklo. Čuje se, da kupuje neka češka družba od zagorskih posestnikov parcele, kjer bi stala nova tovarna. Čuje se pa tudi, da to bivšemu podjetniku steklarne, g. Ebelnu ni povsem povšeč. Zato se je tudi on odločil za nakup zemljišča. Zdi se pa, da on nima nikoli interesa za zidavo nove tovarne v Zagorju, ampak, da hoče s tem samo preprečiti konkurenco svoji industriji. Zagorsko prebivalstvo pozdravlja to novost. Zlasti veseli bodo oni steklarji, ki se zmerom hrepene nazaj v Zagorje. Pozdravljajo ga pa tudi zagorske delavske družine, ki bi s tem zopet mogle zaposliti mnogo mlajših delavskih moči! Zeleti je, da bi se to kmalu uresničilo. Pomlad bo gotovo kaj pokazala, ko bo izpeljana normalnotirna železnica do Toplice pri Zagorju! Vsekakor kaže, hočejo biti še Zagorje eden večjih industrijskih krajev Slovenije!

Hudajama. Tu delajo kopači jašek (šah), ki je že okoli 70 metrov visok, ter se še podaljšuje. Skozi celo to visoko je razdeljen na dva dela. En del je opašen z deskami, ter mečejo vanj izstreljen material, drugi del pa je prehod po lestvah. V jašku se je nakopičilo okoli sto vozičkov izkopanega materiala — jalovine. V noči od 18. na 19. t. m. se je zaradi teže zlomilo tramovje, ter se porinilo na prehodni del, kjer so lestve. Tako sta bila dva kopača, Trbovc Jože in Oblak Karel, zaprta kakor v pasti. Niti ona dva niti drug spodaj pri reševalnem delu niso dobili nobenega glasu. To je trajalo skoraj 10 ur, t. j. od polnoči

do 10 dopoldne. Po neumornem delu se je posrečilo, da so dobili oba zdrava, le prestrašena sta bila. Še bolj prestrašena pa so bile žene s otroci, ki so čakale pred rovom. In kakšno veselje je bilo, ko so prišli z rova ljubljani možje oziroma očetje. Ob takih prilikah se rudarji s prošnjami in zaupanjem spominjajo svoje zaščitnice sv. Barbare, da jim obvaruje življenje pri trudapolnemu delu globoko pod zemljo.

Radio.

Delavska zavest in radio.

Pisali smo že, kako radio pospešuje zavest človeškega bratstva, kako podira včasih samovoljne meje držav in kako zbljuje posamezne narode kljub nacionalističnemu šovinizmu današnjih dni. Radio pa pospešuje tudi delavsko zavest, ki je delavstvu za njegovo uspešno borbo predpogoj. V odlični meri pripomorejo namreč temu naše delavske ure. Vsaka delavska ura hoče biti del delavskega življenja, slika njegovega kulturnega prizadevanja v prostem času, stanja njegove borbe, pa tudi slika njegovega truda v obratih. To vse so jasno pokazale in vzorno dosegle dosežanje delavske ure v našem radiu. Vsakokrat je nastopila druga skupina, vsakokrat se je prenašalo obratovanje iz drugega obrata. Delavstvo vse Slovenije je poslušalo prizadevanje in trud svojih tovarišev v tem ali onem kraju. S tem se je vzbudila v njem bolj kot ob drugi priliki zavest delavskega bratstva, ki naj zajema v ljubezni in odločnosti brez ozira na organiziranost ne le vse delavstvo Slovenije, ampak tudi delavstvo vsega sveta. Pri ustvarjanju te zavesti je torej naš radio odličen činitelj, in skrb delavskih organizacij bodi, da skrbijo za čim večje razširjenje radia med delavstvom.

Večje detektorsko območje.

Da se radio med delavstvom še ni tako razširil, kakor bi bilo treba in zeleti, je kriva visoka cena aparatov. Izjemo tvori okolica Domžal, dočim trpe vsi kraji ostale Slovenije na tej največji oviri. Kakor znano, zadostuje namreč v okrožju domžalske postaje na 30 km preprost detektorski aparat, katerega cena je tako nizka, da jo zmore skoraj vsaka delavska družina. Seveda detektor ne igra na zvočnik in tudi njegova uporaba je, kakor gori omenjeno, krajeno omejena. Ostali kraji so navezani na prave aparate z elektronskimi, katerih cena je sorazmerno še vedno dokaj

visoka. Če bi se pa energija oddajanja naše postaje ojačila, bi se detektorsko območje seveda razširilo. Nadejamo se, da se bo oddajna sila naše postaje v doglednem času še za enkrat toliko povečala. Imela bo mesto dosedanjih 2,5 kw potem 5 kw. Na ta način bo radio spet lažje prodrl z detektorji med širše kroge delavstva in bo zanimanje za radiofonijo moglo prodrati dalje. Pričakujemo, da bodo težkoče, ki so z ojačenjem združene, v doglednem času premagane.

Naš konzum.

Novi prodajalni.

Vse tovariše iz šentjakobskega okraja in Rožne doline opozarjamo, da je naše I. delavsko konzumno društvo otvorilo v Ljubljani dve novi prodajalni v Florijanski ulici št. 5 in Rožni dolini c. III, št. 2, da ustreže številnim zahtevam članstva iz teh okrajev.

Z ozirom na to je dolžnost vseh tovarišev, ki stanujejo v okoliših teh novih prodajalen in ki vsled oddaljenosti doslej niso bili člani našega konzuma, da takoj postanejo člani in odjemalci.

Ker kupujete v konzumu le prvovrstno blago po najbolj konkurenčnih cenah, poleg tega pa dobite povrnjene še 3% od tega, kar ste celo leto izkupili, pomeni vsak dan odlašanja za vsakega le zgubo. Svoji k svojim!

Borza dela.

Ljubljana. Delo na razpolago: 4 hlapcem, 2 čevljarjem, 11 rudarjem, 8 navadnim delavcem, 2 elektromonterjem, 1 kurjaču, 1 kovaču, 5 pohištvem mizarjem, 1 stavb. mizarju, 13 vajencem. — **Zenska m:** 1 dežnikarici, 2 pletiljama, 3 kmečkim deklam, 3 služkinjam, 2 samostojnim kuharicam, 1 natakariici, 4 vajenkam.

Maribor. Delo je na razpolago: 10 viničarskim družinam, 3 majarjem, 1 kravarju s sinom, 2 švicarjema, 11 hlapcem, 1 pastirju, 20 gozdnim delavcem, 10 rudarjem, 1 krojaču, 1 prikrojevalcu gornjih delov čevljev, 1 krojaškemu prikrojevalcu (mojstru), 1 lesostrugarju, 2 kovačema, 1 strojniku, 1 kurjaču, 1 slaščičarju, 1 mizarju. — **Vajencem:** zlatarske, čevljarske, mizarjske in pekovske obrti ter trgovske stroke. — **Zenska m:** 6 kuharicam, 7 služkinjam, 10 kmečkim deklam, 1 kmečki gospodinji, 3 postrežnicam, 1 delavki, 3 vzgojiteljicam, 2 sobaricam, 1 gostil-

niški kuharici, 1 perf. servirki, 1 strojni pletilki, 1 pletilski vajenki, 2 šiviljskima vajenkama, 1 gospodinji za boljšo hišo.

Celje. Delo je na razpolago: 1 trgov. slugi, 5 konjskim hlapcem, 1 hlapcu za govejo živino, 1 majerju kravarju, 25 gozdnim delavcem, 1 gateristu, 1 žagarju za venecijanko, 2 cirkularistom, 2 lesostrugarjem, 1 sodarju, 1 čevljarju, 1 čevljarju pririzeovalcu, 1 krojaču šablonarju, 1 peku, 4 raznašalcem kruha, 1 mlinarju, 1 mesarju, 12 vajencem. — **Zenska m:** 26 kmečkim deklam, 4 natakariicam, 1 sobarici, 6 kuharicam, 1 vzgojiteljici, 1 kuh. dekli, 1 orož. kuharici, 1 postrežnici.

V tovarni je bil odmor in delavci so se podali k zajtrku. Eden pa se je spomnil, da je na kraju dela pozabil pipo. Med tem pa mu je eden izmed sodelavcev izpil belo kavo, nato pa v kangljico nalil svojo, ki pa je bila črna. Ko se je delavec vrnil, da bi povžil svoj skromen zajtrk se je zelo začudil, ko je zagledal črno kavo ter vzkliknil: »Vse se mi je že pripetilo v življenju, toda to pa še nikoli, da bi mi kdo mleko ukradel ven iz kave.«

»Janez, daj, daj, posodi mi hitro sto dinarjev.« je nagovoril Peter svojo znanca na sejmu.

»Ne morem ti ustreči, nimam nič pri sebi.« je odvrnil Janez.

»Kaj pa doma?« je silil vanj Peter. »O, hvala, vse zdravo.« se je odrezal Janez ter šel svojim potom.

»Glej no, k Maticu spet hodi zdravnik. Kaj pa ima?«

»Denar.«

Neki zamorec je postal katoliški duhovnik. Ko mu je bil dodeljen delokrog med njegovi rojaki, jim je nekoč hotel dopovedati kako je v peklu.

»Ali ste že videli kdaj, kako je raztopljeno železo teklo iz peči?« Okoli stoječi so potrdili, da so že videli.

»Vidite,« je nadaljeval pridigar, »tako stvar imajo v peklu za sladoleđ.«

Balantič: »Moja žena me ne razume. Kaj pa tvoja?«

Korantar: »Kaj jaz vem. Se nikoli je nisem slišal, da bi o tebi kaj govorila.«

Narednik: »Kaj razumeš pod besedo strategija?«

Rekrut: »Strategija je, da ne daš sovražniku vedeti, da ti je municije zmanjkalo ter streljaš dalje.«

Pierre l' Ermitte:

Kako sem ubila svojega otroka

Dominik je bil v vsem poslušen, predavanje si je lepo napisal in se nekatera mesta celo na pamet naučil. Tega župniku seveda ni povedal.

Nekoliko je očitno tudi pretiraval.

Ta prvi stik z vajenci in mladimi delavci je bil za Dominika in njegovo okolico v resnici velik dogodek. Ampak če ne bi bil župnik tega tako odločno in obenem obzirno zahteval, se kaj takega ne bi bilo nikdar zgodilo.

Radi te neznanne stvari je bil Dominik ves teden v skrbeh. Dal se je ostriči, pred predavanjem ni mogel niti večerjati in vročine je imel 38 stopinj, a tega kajpada ni povedal materi, ko ga je objela in vprašala, zakaj je tako razgret.

Župnik pa je bil popolnoma miren, ko je prišel ponj in se je delal, kot da zanj ne bi bilo enostavnejše stvari na svetu.

Dominik je stopal ob njem kakor kakšen mlad modrijan. Fotografski aparat je nosil na jermenu preko ramen, kar je bilo v Parizu in za Parižana nekoliko smešno; vendar mu župnik tega ni maral reči naravnost v obraz. Prišla sta v neko zelo prometno ulico, kjer so bile odprte vse gostilne in kinematografi. Nekatera dekleta so ogorčeno pograbile železne palice in začele vresčati, ko so zagledale duhovnika. Vsak večer se dogajajo podobni prizori, zato se za tako malenkost nihče več ne zmeni. Dominik pa tudi radi tega ni mogel ničesar opaziti, ker se ni slišal, da bi ljudje na ta način koga zasramovali.

V veliki dvorani patronaža je gorela luč. Nekateri so kartali, drugi čitali, tretji telovadili ter se hrupno podili po dvorani. Vsi so prišli k župniku in voščili dober večer njemu in nekoliko tudi mladenci, ki je prišel z njim, a ga še niso poznali. Potem so se zopet vrnili vsak k svoji mizi.

Dominik je vsem, ki so ga kaj vprašali, odgo-

varjal vljudno kot bi bil v salonu svoje matere. Vokal je celo hudomušne in navihane paglavce, ki so ga že tikali in se komaj komaj zadrževali, da mu niso postregli s katero onih burk, ki so skupna dediščina patronažev in se skrbno prenašajo iz roda v rod.

Nato sta stopila v dvorano, kjer so bili odrasli, ki so med masnimi opazkami veselo metali karte. Dominik seveda ni vedel, kako se igra »durak« in ni mogel razumeti, kaj se pravi »voziti domov«.

Pet ali šest delavcev jestalo okoli peči. Nekdo je naglas čital pismo, ki ga je pisal neki tovariš, vojak v Alžiru, hudoval se je, zakaj mu nič ne pišejo.

Župnik stopi naravnost k tem fantom. Dominik je obzirno ostal zadaj, ko pa mu župnik pomigne, stopi tudi on nerodno bliže. Bilo ga je sram, pa je skušal s smehom zakriti svojo zadrego, na dnu duše pa je bil užaljen radi načina, kako je bilo pisano pismo, katerega ni razumel skoraj nobene besedice.

Vendar je bilo pismo dosti jasno, da bi ga moral razumeti vsak paglavce v četrtem oddelku. Toda Dominik, ki je govoril tri žive jezike, ni poznal tega jezika, y katerem govore skoraj po vseh patronažih v predmestjih in ki je najbolj živ izmed vseh jezikov.

Pismo se je glasilo tako:

»Prečastiti gospod župnik in vsi stari stebri patronaža!

Zdi se mi, da ste brez vsakega usmiljenja pozabili na nas reveže, ki nas ko črno živino podijo čez drn in strn.

Ze dva meseca nisem izvedel od vas toliko novic, kolikor imam »božjakov« v mošnjici.

Včeraj sem se tako nahodil, da sem bil ves trd. Danes pa ležim med cvetjem pod milim nebom v zelo udobnem položaju.

Ležim in se jezim na vas... Za oblačilnico v patronažu sem imel že pripravljeno velik zavo; hotel sem vam poslati popolno zamorsko opremo, ki sem jo zaplenil nekega večera v ostrem spo-

padu z nekim črnecem... Sedaj pa ničesar ne dobite!

Vračam vam milo za drago, zob za zob.

Ko bi vi vedeli, kako me pogreje, ko se spomnim, da moram vedno iznova premlevati nočnemersko številko našega »Glasnika«! Vidi se vam, da ne veste, kaj je puščava in puščavsko solnce, ki te pali in žge, kot bi ti baklo molil pod nos.

Usmilite se torej ubogih živali!

Pišite mi, prosim vas, vsaj par vrstic!

Potem bom tudi jaz storil kakor pravi popevka:

»Jaz se bom pa spomnil nate... jaz se bom pa spomnil nate...« in poslal vam bom krasnih slik in drugih lepih reči, da boste vsi debelo gledali!

Sedaj se poslavljam od vas, ker se solnce že nakazuje, to presneto solnce, ki je že tako staro, a mu še vedno ni poznati mraza! In če hodiš magari po rokah, ne boš našel toliko sence, da bi v njej skrtil svojo glavo!

Srne pozdrave pošilja vsem vaš vdani zamorček, ki ima že popolnoma črno kožo, a dušo belo ko presno maslo — to v pomirjenje dragemu gospodu župniku, ki gleda predvsem na dušo. Mauricij Mouillard.

Pripis: Méméjevo pismo sem dobil. V Kenitro mora potovati skozi Marseille in Kazo. »In Ka Allah!«

Okrog onega, ki je čital, se je naoralo polno poslušalcev, ki so se tiho smehljali in zdaj pa zdaj prasnili v glasen smeh. Podobna pisma so dobivali vsak dan od premnogih tovarišev, ki jih je vojaška služba raznesla po vsem svetu. Ta velika družina, ki se je zbirala v enem patronažu, je imela svoj jezik, svoje skrbi in potrebe. Župnik Firmin je vsakega natanko poznal, skrbno lečil njihove rane in odločno zatiral vsako zlo; dajal jim je poguma, jih z ljubeznijo dvigal k novemu življenju in tako napravil iz njih izvrstne fante, kjer se često pod raskavo zunanostjo skriva velikodušno in plemenito srce.